

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 12079
Tarih : 08.03.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Evlenme Durumunda Kütük Seçimine Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	- Adalet - Kadın, Erkek, Fırsat Eşitliği
Esas Komisyon	İşleri
Tarih :	09 Mart 2021
Esas No: 2/3648	

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK LİGİ
08 Mart 2021
Numara:

TBMM
GENEL EVRAK
08 Mart 2021
No. 790422
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Tarih boyunca bütün yönetim biçimleri, en köklü ayrımcılık biçimi olan cinsiyet ayrımı üzerine inşa edilmiştir. Bugün varlıklarını merkeziyetçi ve tekçi erkek egemenliğine dayandıran iktidarlar ise kadın kimliğini yok sayarak, kadınları erkeğin ve devletin denetimi altına alan erkek egemen uygarlığın bir yansıması şeklinde var olan yapıyı devam ettirmektedir. Bu eşitsiz yapıya karşı kadınların yüzyılları aşan özgürlük ve eşitlik mücadelesi, dünyanın birçok toplumunda eşitleyici mekanizmaları açığa çıkarmış ve cinsiyetçilik birçok ülkede kısmen geriletilebilmiştir. Kadın siyasal, ekonomik, kültürel, bilimsel, sosyal ve tüm alanları ile yaşama, özgür bireyler ve öznel olarak dahil olmasının önündeki engellerin kaldırılması gereklidir. Kadınların mücadelesi bu gerekliliği açığa çıkarmıştır. Bunun için kurumsal yapılar ve mekanizmalar geliştirilmelidir.

Türkiye’de ve dünyanın birçok yerinde kadınlara yönelik ayrımcılık; ev içi yaşamdan kamusal yaşama, iş yaşamından medyaya, eğitimden sağlığa varana kadar birçok alanda cinsiyetçi söylem ve pratiklerle yeniden üretilmektedir. Cinsiyet eşitsizliği, ataerkil kültür ve erkek-devlet uygulamaları ile pekiştirilmektedir. Ancak bu eşitsizlik ile sistematik ve kurumsal bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin de imzalayıp, onaylayıp, gereklerini taahhüt ettiği Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) kapsamında; “kadınlara karşı ayrımcılık” terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama” anlamına gelmektedir. Kadınlara karşı ayrımcılığı durdurmak; demokratik, sosyal, insan haklarına saygılı bir devlet olmanın gereğidir. Ancak Türkiye’de her yıl yüzlerce kadın bu eşitsiz sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapının sonucunda öldürülmektedir.

Toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak tanımladığı “toplumsal cinsiyet” kavramı yaşamda fiili ve hukuki eşitsizlikleri barındırmaktadır. Ulusal mevzuatta var olan ayrımcı düzenlemelerin ayıklanması gereklidir. Çünkü Anayasa’nın 90. Maddesi gereğince; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır." hükmü eklenmiş, bu çerçevede CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi de ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir.

Ancak Türkiye’de cinsiyet eşitsizliğinin sistematik bir şekilde yaşandığı birçok rapor, veri ve istatistik ile daimi bir şekilde kamuoyuna yansımaktadır. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından 2006 yılından günümüze kadar düzenli olarak yayımlanan “Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi” ekonomi, eğitim, sağlık ve siyaset alanlarında ulusal cinsiyet farklarının karşılaştırmalarını sunmaktadır. Endeks, tüm bu alanlarda hem küresel hem de bölgesel karşılaştırmalara imkan vermektedir. Türkiye bu endekste 153 ülkeyi içeren endekste Türkiye’nin 130. Sırada olması, Türkiye’deki kadınların eşitlik mücadelesi için acil önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir.

2020 yılı “Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk Endeksi” Türkiye’de kadınların Gelir, Emeklilik ve girişimcilik konusunda geri bırakıldığını göstermektedir. Bu endekste Peru, Güney Afrika,

Zimbabve, Timor Leste, Ermenistan, Singapore, Togo Sırbistan, Venezüella gibi değişik coğrafyalardaki ülkelerden daha geri bir konumda kalan Türkiye'nin yapısal bir değişikliğe ihtiyaç duyduğu ortadadır.

Türkiye 2020 AB "İlerleme" Raporu'nda ifade edildiği üzere Türkiye parlamentosunda kadın temsili düşük düzeydedir. Bu durum sadece ulusal parlamento için değil yerel meclisler ve diğer düzeyler için de geçerlidir. Kamu emekçileri içerisinde kadın oranı yüzde 30'ların üzerinde iken yönetici düzeyinde bu oranın yüzde onların altında olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda dünyanın birçok yerinde başarılı sonuçlar almış kota, olumlu eylem, fermuar sistemi gibi mekanizmalar işletilerek eşitleyici bir adalet yapısal olarak kurulabilir. Söz konusu AB raporunda eşitlikçi ve koruyucu mekanizmalar kurulmadığı için 2010 yılından buyana 2.600'den fazla, 2019 yılında ise 474 kadının "kadın kırımına dönüşen cinayetlerde" öldürüldüğü ifade edilmiştir. Kadın sığınakları sayısının nitel ve nicel anlamda yetersiz olduğu, kadın-erkek eşitsizliği konusunda verilerin kapsamlı, yeterli ve güvenilir olmadığı, kadın ve çocuklara hak temelli örgütlerinin yeterince desteklenmediği raporlanmıştır.

Bu eşitsiz ve adaletsiz yapıyı dönüştürmek ve bu dönüşümü hızlandırmak; kadın ve erkeklerin eşit olduğu inancı ve bilinciyle gerçekleşebilir. Eşit bireylerin tüm ilişkilerinin sonuçları ve etkileri de eşitleyici olmalıdır. Mevcut durumda evlenen kadınların tüm iş ve işlemleri eşlerinin nüfus kütüklerine devredilmektedir. Bu kütük devriyle kadınların evlilik öncesi yaşamı, ailesi tümünden yok sayılmaktadır. Kadınların geçmişinin ve varlığının yok sayılması ve ilişkili olduğu erkekler üzerinden var edilmeye çalışılması eşitlikçi bir yaklaşım değildir. Kadınların, evlendikleri erkeklerin kütüklerinin devredilmesi zorunlu olmamalıdır. Kadınlar kendi kütüğünde kalmalıdır. Kütük devri kadının isteği, talebi ve başvurusu olursa eşinin kütüğüne geçmelidir. Evlilik durumunda sadece kadınların değil erkeklerin de eşlerinin kütüklerine devir imkanına sahip olma seçeneğine sahip olması veya evlilik durumunda eşlerin yeni bir kütük kullanabilmesi eşitleyici bir yaklaşım olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Evlenme durumunda kütük devrinin kadınlara özgü bir durum olmaktan çıkarılması, kütük değişikliğinin açığa çıkardığı sorunların önlenmesi ve eşlerin durumlarına uygun seçimleri yapabilmesi amaçlanmaktadır. Kadınların ayrı bir birey olarak varsayılması ve evlilik öncesi yaşamlarına, deneyimlerine, aile ilişkilerine saygı duyulması ve yok sayılmaması için bu düzenleme gereklidir. Kişi olarak kadınların kendi yaşamlarında bir özne olarak kalmaları, evliliğin geçmişlerinde yaptığı çalışmaları, hatıraları ve diğer tüm öznel aidiyetleri yok etmesini engellemek amacıyla bu düzenleme önerilmektedir. Mevcut durumda kadınlar evlilik sözleşmesi ile eşlerinin aile kütüklerine zorunlu bir şekilde “devredilmektedir.” Bu zorunluluk ortadan kaldırılmalı, eşler evlilikten bağımsız olarak kendi kütüklerinde kalabilmeli ve talep edilmesi durumunda her iki eş de diğer eşin kütüğüne geçebilmelidir. Mevcut durum kadınların birçok iş, başvuru, tapu, senet ve diğer benzer işlemlerinde önceki yaşam dönemlerinde ilgili olmadıkları yerlerle muameleye geçmesini gerektirmekte ve yaşamlarını güçleştirmektedir.

21. yüzyıl teknolojisinde, kimlik numarası uygulamalarında ve çipli olarak ifade edilen kimliklerle bu çağdışı, eşitsiz uygulamanın son bulması gerekmektedir. 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunun 23’üncü maddesinin ikinci fıkrası için önerilen değişiklik ile; “Evlenen kadın veya erkeklerin istekleri üzerine yeni bir aile kütüğü açılabilmesi; evlenen kadın veya erkeklerin istekleri üzerine birbirlerinin aile kütüğüne geçebilmesi; Eşlerin boşanması durumunda eski aile kütüklerine dönebilmesi düzenlenmektedir. Anne ve babanın kütüğü farklı ise doğacak çocuğun hangi kütükte olacağına eşler ortak karar verebilmelidir. Çocuklar 18 yaşını doldurduktan sonra anne veya babanın kütüğünü veya kendine özgü yeni bir kütüğü seçme hakkına sahip olabilmelidir. Kadınları tamamen erkeklere bağlı nesleler olarak ele alan mevcut cinsiyetçi uygulama sonlandırılmalıdır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

EVLENME DURUMUNDA KÜTÜK SEÇİMİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunun 23'üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Evlenen kadınlar kendi nüfus kütüklerinde kalır. Evlenen kadın veya erkeklerin yazılı talepleri üzerine yeni bir aile kütüğü açılabilir. Evlenen kadın veya erkeklerin yazılı talepleri ile birbirlerinin aile kütüğüne geçebilirler. Eşler boşandığında eski aile kütüklerine dönebilir. Anne ve babanın kütüğü farklı ise doğacak çocuğun hangi kütükte olacağına eşler ortak karar verir. Çocuk 18 yaşını doldurduktan sonra anne veya babanın kütüğünü veya kendine özgü yeni bir kütüğü seçme hakkına sahiptir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.